

...a magyar keramikumművészet modern szemléletű, hagyományos technikájú alkotója, aki a falusi kézművesség látásmódjának és a polgári ízlésnek az ötvözésével írta be nevét a művészettörténetbe.

KOVÁCS MARGIT

keramikus

figurális kerámiaművészete

MAGYAR ÖRÖKSÉG

Az 1902-ben Győrött született Kovács Margit 1977-ben halt meg. Volt idő, amikor szinte valamennyi jelentősebb protokolláris alkalomra Kovács Margit kerámiáit illet ajándékozni. Figurái, tálai, vázái fokozatosan váltak elismert szobrászok, festők és grafikuművészek alkotásaival egyenrangúvá. A győri, majd a szentendrei kiállításai állandóan a leglátogatottabb kortárs kiállítóhelyek közé tartoztak — s így van ez ma is. Pályáját gyakori kiállítások, egyre rangosabb bemutatóhelyek és nemzetközi, valamint magyar elismerések jellemzik.

Nevét a művészettörténészek két másik, hasonlóan sikeres pályával, Gorka Gézáéval és Gádor Istvánéval együtt emlegetik. Ez a keramikus triász válik az ötvenes-hatvanas évek művészeti közéletének meghatározójává. A közelmúlt kulturális életét jellemző finom belső mozgások emlékező ismeretében sokat mond, hogy olyan meghatározó szerepű és rangú művészettörténészek, mint Dobrovits Aladár, Kontha Sándor, Katona Imre, Koós Judit, Brestyánszky Ilona — utóbbi az életmű összeállítója — rangos szaklapokban (mint pl. a *Művészettörténeti Értesítő* vagy az *Iparművészeti Múzeum Évkönyve*) méltatták művészetét.

A két világháború építészetét elemző írásában Major Máté éppen úgy kiemeli Kovács Margit műveit, mint az azonos időszak képzőművészetét áttekintő Pogány Frigyes professzor. Meghatározó művészeti viszonyítási pontként emlegeti őt Pók Lajos az 1972-ben a szecesszióról írott, stíluskorszakot elemző könyvében.

Az 1968-ban Pécsen megrendezett I. Országos Kerámia Biennáléről írván Romváry Ferenc is, mint oly sokan, Kovács Margitot a modern kerámiaművészet magyarországi megalapítójának tartja.

Ennyiféle szemléletű szerző méltatásának és a nagyközönség folyamatos érdeklődésének, utóbb a gyűjtők vonzódásának tehát feltétlenül van olyan közös nevezője, amiért Kovács Margitot a modern magyar művészettörténet elismert alkotójának tartjuk.

Összegezve az általa képviselt művészet esszenciáját, úgy vélem, hogy fiatalon, nagy munkabírással és fokozatosan jó műhelyfeltételeket teremtve magának mindent magába gyűjtött, amit a századelő felkínált a keramikusnak: a szecesszió európai áramlataiból elsősorban a Monarchia által képviselt dekorációs rajzolatokat, az angol prerafaelitáktól az organikus motívumokat, az ún. Wiener Werkstättéből pedig a közös műhelymunka gyakorlatát. Európa keleti részén, Bécs, Prága, Budapest szellemi műhelyeiben a szecesszió formagazdagságát a nemzeti hagyományok újrafelfedezése és a nemzetközileg gyorsan terjedő új formavilág ötvözése jellemezte. A kerámia- és szobrászművészet magyar gyárai (az első világháború után az országban maradt Herendi és Zsolnay közül különösen az utóbbi) az új

szellemnek megfelelően, de nehezkesebben követték a „divatot”. A kis kézművesműhelyek olcsóbb anyagfelhasználásával természetesen könnyedebben lehetett kísérletezni, és ebben Kovács Margit valóban minden lehetséges formát kipróbált.

Végül is a rá legjellemzőbb festett mázas terrakotta kisplasztikák figuráit egyaránt jellemzik a népművészetből ismerős arc- és életképmotívumok, az európai román és a gótika tömörítő formái, a kompozíciók tagolása. Arcformáiban a bizánci, később a barokkos rajzolatokat alkalmazta, s valamennyi reliefjét, dísztlát, vázáját egyre több természeti motívum szövi át, amely a hátterekből a figurákba szövődik.

Minden bizonnyal ez a naiv, boldog, szinte gyermekesen idilli világgép az a mélyebb ok, amiért sikerét — az 1948-ban Kossuth-díjjal elismert — Kovács Margit haláláig gazdag megbízásokkal gyarapíthatta. Ebben a magyar életkép-idézésben gyönyörködhetett a hegyeshalmi vasútállomásra érkező külföldi, a balatonfüredi borgazdaság vendégserege, az Úttörő Áruház vásárlóközönsége vagy a magyar Külügyminisztérium protokollvendége. Az ő reliefjeinek mesélőkedve, derűje és gondtalansága a két világháború közötti Magyarország szellemiségétől átívelt — szinte töretlenül, csupán formailag gazdagodva — a második világháború utáni időszakig.

Számtalan díjjal ismerték el a nemzetközi seregszemléken (Milánó, Brüsszel, Monza, Berlin stb.) mint állandó kiállítót, a magyar állam az ő alkotásaival képviseltette magát az emlékezetes 1958-as brüsszeli világkiállításon és a Velencei Biennálén.

A *Cantata Profana*, a gótikus madonnák, a virágos mezők és a madaras reliefek, tálak alkotójának utolsó műve a hollóházi római katolikus templom keresztút-relief sorozata.

Kovács Margit a magyar keramikumművészet modern szemléletű, hagyományos technikájú alkotója, aki a falusi kézművesség látásmódjának és a polgári ízlésnek az ötvözésével írta be nevét a művészettörténetbe.

N. Dvorszky Hedvig

KOVÁCS Margit keramikus, szobrász (Győr, 1902 — Budapest, 1977). A népművészet motívumkincsét hasznosító, egyéni elemekben gazdag, érzelmes, játékos kerámiastílusa rendkívül népszerű művésszé avatta. Szentendrei önálló múzeuma a leglátogatottabb gyűjtemények egyike Magyarországon.

Egy budapesti rajziskolában tanult, majd 1926-ban Herta Bucher bécsi keramikus tanítványa lett. 1928—29-ben a müncheni művészeti főiskolán képezte magát tovább. Dániában, majd Franciaországban járt tanulmányúton. Eközben egy ideig dolgozott a híres sevres-i porcelángyárban.

Műveit számos hazai és külföldi kiállításon bemutatták. Munkásságát 1948-ban Kossuth-díjjal, 1972-ben Állami Díjjal ismerték el.

Változatos színvilágú művei között egyaránt találhatók mázas és máz nélküli darabok. Nevezetesek épületkerámiai is. Vallási témájú munkái közé tartozik a komáromi templom szószékének kerámiadísz (1937), az *Angyali üdvözlés* (1937, 1967) és a *Halotti beszéd* (1970). Nagyméretű korongolt figurái között van a *Szoptató* (1948), a *Kenyérszélő* (1952) és a többször is megmintázott *Esőleső*. Falusi jelenetet ábrázolnak az *Éneklő lányok* (1953), a *Mátkapár* (1953), a *Szüret* (1955) és a *Párkák* (1958). Legszébb munkái közé tartozik édesanyja portréja.